

จู่ใจ...
 บทวิเคราะห์แก่นเรื่อง-ตัวละคร
 เต็มอิ่ม...
 ลายเส้น-สีสัน-เนื้อหา
 เพลิดเพลิน...
 วิวัฒนาการในรอบหนึ่งศตวรรษ

100 ปี การขุดไทย

จากสยามคลาสสิกสู่ไทยโมเดิร์น
 (การ์ตูนที่รัก ลำดับที่ 10)

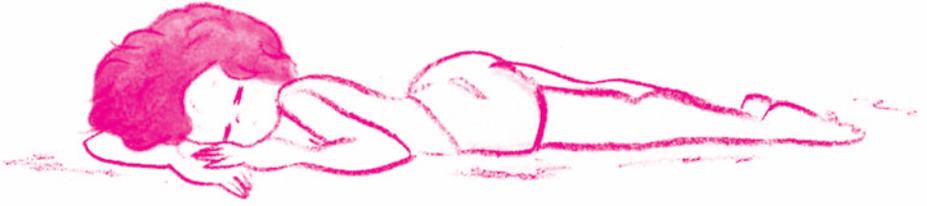

นายแพทย์ประเสริฐ
 พลิตผลการพิมพ์

100 ปี การ์ตูนไทย
จากสยามคลาสสิกสู่ไทยโมเดิร์น

100 ปี การ์ตูนไทย
จากสยามคลาสสิกสู่ไทยโมเดิร์น

นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน 2556

100 ปี การ์ตูนไทย จากสยามคลาสสิกสู่ไทยโมเดิร์น • นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์
พิมพ์ครั้งแรก : สำนักพิมพ์มติชน, กุมภาพันธ์ 2556
ราคา 185 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, นพ. 100 ปี การ์ตูนไทย จากสยามคลาสสิกสู่ไทยโมเดิร์น.

กรุงเทพฯ : มติชน, 2556. 256 หน้า. ภาพประกอบ.

1. การ์ตูนไทย-ประวัติ-วันครบรอบ 100 ปี I. ชื่อเรื่อง

741.52

ISBN 978 - 974 - 02 - 1062 - 7

ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คคะนาท, สุพจน์ แจ่มเร็ว, สุชาติ ศรีสุวรรณ, จุฬาลักษณ์ ภูเกิด,
ปิยชนน์ สุวิทย์ทรัพย์, ไทรรัตน์ พงศ์พานิชย์, ศิริพงษ์ วิทยโรจน์, นงนุช สิงหเดชะ

ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : กิตติวรรณ เถิงวิเศษ • รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์
บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุญปาน • หัวหน้ากองบรรณาธิการ : สุขชัย สุชาติสุธารธรรม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : สอง แสงรัสมิ์ • พิสูจน์อักษร : บุญพา มีชนะ

คอมพิวเตอร์กราฟิก : อัคริ เสนีวรรณศรี • ออกแบบปก : โอม ชนิตราภิรักษ์ • ศิลปกรรม : ประภาพร ประเสริฐโสภาค
ประชาสัมพันธ์ : ตั้งฤดี ศรีไพโรจน์

สำนักพิมพ์มติชน | www.matchonbook.com

บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) : 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 1235 โทรสาร 0-2589-5818

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองพิมพ์สี บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 2400-2402

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด 27/1 หมู่ 5 ถนนสุขาประชาสรรค์ 2 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด

นนทบุรี 11120 โทรศัพท์ 0-2584-2133, 0-2582-0596 โทรสาร 0-2582-0597

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3350-3353 โทรสาร 0-2591-9012

Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co.,Ltd.

12 Tethsabannarueman Rd, Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยหมึกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เพื่อปกป้องธรรมชาติ อนาคตโลกเรา และส่งเสริมสุขภาพที่ดีของผู้อ่าน

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	8
คำนำผู้เขียน	10
พระสมุท	
การ์ตูนคืองานศิลปะ	17
เวียงฮ่อ	
การ์ตูนไทยเรียบง่ายไม่โหด?	26
หลวิชัยคาวี	
การ์ตูนไทยและการเมืองไทย	35
พระเจ้าช้างเผือก ฉบับการ์ตูน	
สงครามและสันติภาพของรัฐบุรุษ	45
สุภาพบุรุษชื่อ...กุหลาบ สายประดิษฐ์	
บุคคลสำคัญมิใช่คนสามัญ	53
ป่วย อึ้งภากรณ์	
เรื่องสามัญของบุคคลเหนือสามัญ	61
เสม พริ้งพวงแก้ว	
บุคคลสำคัญสำคัญเพราะอะไร	67

เณรแก้วกับน้อยไชยา

ศัตรูที่แท้คือตัวเรา 73

จากลิ้นชักแห่งความทรงจำถึงมะเข็ญแห่งเมืองโหวกเหวก

สุดยอดการ์ตูนเด็ก (แนว?) 80

5,137

สุดยอดการ์ตูนแนว 89

ชายผู้ออกเดินทางตามเสียงของตัวเอง

ไม่พบ? 96

เด็กชายตุ๊กตา

ว่าด้วยพัฒนาการเด็กอายุ 2-7 ปี 103

สูญ ภาค 3 ชั้นที่ 1

ว่าด้วยพัฒนาการเด็กอายุ 6-12 เดือน

เด็กหญิงกับตุ๊กตาทมิ (และแม่ใจร้าย) 110

The SEA-CRET story

ว่าด้วยพัฒนาการเด็กอายุ 0-6 เดือน และจิตวิเคราะห์ของมหาสมุทร 117

JOE The SEA-CRET agent

สายลับหมวดปลาหมึกตาไปน 124

MY MANIA1

กาลครั้งหนึ่ง 7 ปีล่วงมาแล้ว 131

MY MANIA2

ว่าด้วยจิตวิเคราะห์ของความเกลียด 138

การิน ปริศนาคดีอาถรรพ์

ว่าด้วยจิตวิเคราะห์ของความแค้น 144

มุนินู หลายๆ เล่ม

โลกนี้มีสี่ขาและสี่เท้า 151

หัวแดงโม หลายๆ ซีก	
โลกนี้มีสีดำและสีขาว	156
เรื่องมีอยู่ว่า, i AM, SHOCKOLATE	
โลกนี้มีสีดำและสีช็อกโกแลต	163
ดาวถึงดาว ถึงระดับยศ	
โลกนี้มีสีดำและสีดำ	171
ถั่วงอกและหัวไฟ	
ว่าด้วยเด็กเร่ร่อน ตอนที่ 1	179
บี๊อบบี้ สวิงเกอร์ส	
ว่าด้วยเด็กเร่ร่อน ตอนที่ 2	186
รามเกียรติ์ ตอนศึกไมยราพ	
ว่าด้วยจิตวิเคราะห์ของโรคซึมเศร้า	193
อภยมณี ซาก้า	
ว่าด้วยการอยู่ร่วมกับความแตกต่าง	201
มิดที่ 13	
ปัญหาเรื้อรังของเทพและมาร	207
ซูป(เปอร์)หน่อไม้ แสบนี้ไม่มีเบรก	
หรือจะเป็นการ์ตูนการเมือง	213
ป่าผี	
ว่าด้วยจิตวิทยาของความกลัว (ผี)	221
ชิงช้า	
นวนิยายวิทยาศาสตร์ชิงหัวใจมนุษย์	229
<i>ผลงานหนังสือ นพ. ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์</i>	252

คำนำสำนักพิมพ์

“100 ปีการ์ตูนไทย จากสยามคลาสสิกสู่ไทยโมเดิร์น” คืองานในชุด “การ์ตูนที่รัก ลำดับที่ 10” ซึ่งเป็นการรวมคอลัมน์ใน “มติชนสุดสัปดาห์” ที่ผู้เขียน “นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์” จิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตใจ ได้วิเคราะห์ เทียบและฉายมุมมองทางจิตวิทยาของตัวละคร สีเส้น เนื้อเรื่องและองค์ประกอบต่างๆ ของการ์ตูนออกมา เป็นเนื้อหาสาระที่เรียบง่ายและเปี่ยมแง่มุมความคิดในการที่จะแนะนำผู้อ่านไปสู่การมองเห็น “มุมมอง” ที่ “หลากหลายมิติ” ผ่านการ์ตูน

การ์ตูนเป็นสื่อที่ใช้วิธีการเล่าเรื่องผ่าน “ภาพ” ที่สามารถบรรยายถ้อยความได้เป็นล้านๆ ความ จึงอาจกล่าวได้ว่าตลอดกว่า 100 ปีที่การ์ตูนได้ทำหน้าที่ “ผู้ส่งสาร” ผ่านลายเส้นนั้นเป็นช่วงระยะเวลาที่ทำให้เราได้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านในแต่ละช่วง ตลอดจนพัฒนาการในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

โดยในหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้เล่าและฉายภาพการ์ตูนไทยในหลายๆ ยุคเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงอย่าง

ชัดเจน ไล่เรียงมาตั้งแต่การ์ตูนใน “ยุคคลาสสิก” อย่างเช่น พระสมุท, หลวิชัยควา, เวียงฮ่อ เรื่อยจนมาถึงใน “ยุคโมเดิร์น” อย่างหัวแดงโม, ชิงช้า, การ์ตูนลายเส้นสีเทา-ขาวของ ‘มุนินู’ หรือการ์ตูนลายเส้นยุ่งเหยิง ทว่าเปี่ยมไปด้วยแง่คิดของ ‘ตั้ม วิศุทธิ์’ ทั้งหมดนี้ทำให้เราเห็นภาพพัฒนาการของการ์ตูนในแต่ละยุคจากลายเส้นที่เรียบง่ายแบบไทยๆ , พลัดต่อเรื่อง ที่เล่าอย่างชัดเจนผ่านบัลลูนคำพูดของการ์ตูนในยุค “สยามคลาสสิก” ไปจนถึงการลงสีที่มีสไตล์ที่ทันสมัยและมีกลิ่นอายของต่างชาติ ทั้งยังมีการ ช้อนปมเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านติดตามของการ์ตูนในยุค “ไทยโมเดิร์น”

เนื้อหาในเล่มส่วนของการ์ตูนยุคคลาสสิกมีการคงภาษาไทยแบบดั้งเดิมไว้ ด้วยจุดประสงค์ที่อยากให้หนังสือมีกลิ่นอายของความเก่าแก่ และเพื่อให้ผู้อ่านได้รับอรรถรสจากหนังสืออย่างเต็มเปี่ยม

นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ เป็นนักเขียนสร้างสรรค์ผลงานวิจารณ์การ์ตูนที่เชี่ยวชาญอย่างชนิดลงลึกและหลากหลาย ด้วยเวลากว่าทศวรรษที่คุณหมอได้ค้นคว้า เสาะหาคุณค่าจากการ์ตูนทั่วโลก มาให้คุณผู้อ่านได้เปิดโลกทัศน์ ซึ่งในครั้งนี้อย่างน้อยก็ได้ย้อนกลับมาสำรวจความเป็นมา ที่เป็นอยู่ และอนาคตต่อไปของ “การ์ตูนไทย” ในอย่างก้าวสู่งานศิลปะที่ได้รับการยอมรับระดับสากล

เชิญคุณผู้อ่านละเลียดความคลาสสิก และสนุกหรรษากับความโมเดิร์น ที่การ์ตูนไทยมอบให้แต่คนไทยมากกว่าศตวรรษ

สำนักพิมพ์มติชน

คำนำผู้เขียน

ก่อนหน้าจะมีหนังสือเล่มนี้ซึ่งการ์ตูนที่นำมาเขียนถึงส่วนใหญ่ เป็น “การ์ตูนไทยร่วมสมัย” และ “การ์ตูนแนว” ที่ยังพอจะหาซื้ออ่านได้จากท้องตลาด ประเทศไทยมีการ์ตูนไทยและนักเขียนการ์ตูนไทยที่วางรากฐานให้แก่นักเขียนรุ่นใหม่จำนวนมาก

มากเสียจนไม่น่าเชื่อ

การ์ตูนไทยในอดีตที่ผมมีวาสนาได้อ่านและหนังสือกึ่งตำราบางเล่มที่ผมพอหาได้เป็นส่วนหนึ่งของแรงบันดาลใจที่ทำให้เขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นบันทึกหน้าหนึ่งของพัฒนาการการ์ตูนไทยก่อนที่จะเปลี่ยนแปลงไปอีกเป็นธรรมดาของสรรพสิ่งที่ไม่มีวันนิ่ง

หนังสือประวัติการ์ตูนไทยที่น่าอ่าน เช่น **ตำนานการ์ตูน** เขียนโดย จุลศักดิ์ อมรเวช ปกแข็ง 623 หน้า สำนักพิมพ์แสงดาว พ.ศ.2544 และ **ประวัติย่อการ์ตูนไทย** เขียนโดย นิรวาณ คุระทอง 382 หน้า สำนักพิมพ์ LET'S comic พ.ศ. 2553 สองเล่มนี้ยังพอหาซื้อได้อยู่

ห้องสมุดการ์ตูนไทย โดย คุณวรวิชญ เวชณุเคราะห์ ที่ได้เพียรพยายามอนุรักษ์ภาพและผลงานการ์ตูนไทยเอาไว้เป็นอีกแหล่งหนึ่งที่

น่าสนใจ ผลงานของห้องสมุดฯ เท่าที่ผมหาได้ เช่น **แผ่นซีดีหอเกียรติคุณนักเขียนแห่งห้องสมุดการ์ตูนไทย แผ่นที่ 1** รวมภาพของนักเขียน 20 ท่าน ในจำนวนนี้มีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สวัสดิ์ จุฑะระพ เหม เวชกร พิมน กาฬสีห์ และประยูร จรรย์วณิช รวมอยู่ด้วย เพียงเปิดดูภาพในอดีตเหล่านี้ก็ให้ความรู้สึกที่ดียิ่ง แผ่นที่ 2 รวมผลงานของนักเขียนไทยอีก 20 ท่าน นอกจากนี้ยังมีหนังสือ **เจาะเวลาหาอดีต** อมรรการ พิมพ์ พ.ศ.2531 รวบรวมการ์ตูนไทยหายากพิมพ์ขาวดำเพื่ออนุรักษ์ไว้

ยังมีหนังสืออีก 2 เล่มของเนชั่นบุ๊คส์ที่คอกการ์ตูนไทยไม่ควรพลาด คือ **นักวาดชั้นครู** และ **นักวาดในดวงใจ** เขียนโดย อเนก นาวิกมูล พ.ศ.2545 รวบรวมประวัติและผลงานของนักเขียนไทยทั้งที่เป็นภาพประกอบนิทาน นิทานประกอบภาพ หนังสือการ์ตูน แม้กระทั่งหนังสือการ์ตูนไทยในยุคแรก อ่านแล้วก็ให้สะทสะท่อนใจ

ถึงปัจจุบัน ตลาดการ์ตูนไทยยังไม่สามารถเทียบชั้นนานาชาติได้ ในความทรงจำของผม ผมอ่านการ์ตูนไทย 5 ประเภท เมื่อเป็นเด็กเล็กพอจำความได้ เริ่มอ่านหนังสือออก เริ่มอ่านประเภทแรกคือการ์ตูนช่องเดี่ยวจบและการ์ตูนเรื่องยาวในนิตยสารแบบ ตู๊กตา และหนูจำ เมื่อโตขึ้น จึงเริ่มอ่านประเภทที่สอง คือการ์ตูนไทยแนวอัศวินที่วางขายเป็นตอนๆ รวมทั้งแนววรรณคดีที่ตีพิมพ์ในนิตยสารชัยพฤกษ์หน้ากลาง เมื่อเรียนจบแพทย์ไปอยู่บ้านนอกเป็นเวลาที่ได้เรมอนและดรา๊ก่อนบอลเดินทางมาถึงประเทศไทยแล้วจึงอ่านประเภทที่สาม คือการ์ตูนเล่มละบาทตามด้วยประเภทที่สี่ คือการ์ตูนไทยร่วมสมัยของไทคอมมิค วิบูลย์กิจซึ่ง บ.ก.วุฒิ วรวุฒิ วรวิทยานนท์ ได้ลงแรงไปมาก มาถึงปัจจุบันจึงอ่านประเภทที่ห้า คือการ์ตูนแนวซึ่งครองตลาดอยู่ ณ เวลานี้ ในปี พ.ศ. 2555

หากเทียบผลงานของนักเขียนไทยในอดีตทั้งด้านความหลากหลาย

หลายเนื้อหาและลายเส้น ดูเหมือนว่าฐานของเราก็ไม่เป็นรองใคร เมื่อพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาจะว่าเราไม่พยายามลงลึกก็ไม่ใช่ ยกตัวอย่าง **หลวิชัยคาวิ** ของประยูร จรรย์วรงค์ ที่เขียนถึงในหนังสือเล่มนี้ นักเขียนได้สะท้อนมุมมองทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมร่วมสมัย เอาไว้อย่างโจ่งแจ้ง หรือ **การ์ตูนวิทยาศาสตร์** ของจันทร์ ศิริบุญรอด และชอบ ศรีสูกปลั่ง ในหนังสือเล่มเล็กวิทยาศาสตร์อัศจรรย์ ซึ่งได้เขียนเอาไว้ในหนังสือ **การ์ตูนเพื่อนรัก (การ์ตูนที่รักลำดับที่ 3)** ก็มีความพยายามที่จะไปนอกจักรวาลด้วยคุณภาพที่แม้จะไม่เลิศ แต่การ์ตูนวิทยาศาสตร์ของอเมริกาในเวลานั้นก็มีใช้ว่าเลิศมากมาย

หากจะใช้ความเป็และความรุนแรงเป็นตัวชี้วัด การ์ตูนไทยในอดีตก็มีได้น้อยหน้าใคร เช่น ฉากมหัศจรรย์ทั้งภาพและบทพูดใน **หลวิชัยคาวิ** ของประยูร จรรย์วรงค์ ที่เขียนถึงในหนังสือเล่มนี้ หรือฉากตัดคอตัดร่างเชือดเนื้อหลุดเป็นชิ้นๆ ในการ์ตูนแนวอัศวิน **โกมินทร์กุมาร** ของทวี วิษณุกร ซึ่งได้เขียนเอาไว้ในหนังสือ **ตามหาการ์ตูน (การ์ตูนที่รัก เล่มพิเศษ)** เหล่านี้เป็นตัวอย่างรูปธรรมที่แสดงให้เห็นว่าศิลปินของเราได้พยายามสร้างงานศิลปะที่อยู่เหนือขอบเขตของสังคม วัฒนธรรม การเมือง และกาลเวลาเช่นเดียวกับนานาประเทศ

แต่เมื่อวัดกันด้วยผลลัพธ์สุดท้ายที่ตลาด เราควรยอมรับว่าเรายังห่างจากนานาประเทศหลายขุม ไม่ว่าจะเป็คุณภาพหรือปริมาณ

การ์ตูนมิใช่ความบันเทิงราคาถูกลงอย่างแน่นอน การ์ตูนเป็งานศิลปะที่สามารถเล่าเรื่องราวยากๆ ให้คนอ่านรับได้ ไม่ว่าจะเป็เรื่องศาสนา ศาสนา ความขัดแย้งทางศาสนา ชาติพันธุ์ การเมือง การปกครอง ธุรกิจ สงคราม การก่อการร้าย ความเหลื่อมล้ำ การฆ่าฟัน การค้ามนุษย์ การละเมิดทางเพศ การทำร้ายและทารุณกรรมเด็ก บอกมาเถิดว่ามีอะไรที่เป็ด้านมืดของมนุษยชาติที่การ์ตูนจะเล่าให้ฟังไม่ได้ ตัวอย่างของ

การ์ตูนที่เล่าเรื่องราวที่ว่ามาจากสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น มีขายมากมายตามร้านหนังสือต่างประเทศทั่วไป มิพักจะกล่าวหาว่าอัตราการวางแผงก็รวดเร็วเสียจนอ่านไม่ทัน

ศิลปินการ์ตูนไทยไปถึงดินแดนที่ไม่เคยไปมาก่อนได้ลำบาก เพราะความคับแคบทางการเมือง สังคมและวัฒนธรรมของเราเอง รวมทั้งความด้อยคุณภาพของการศึกษา พูดอย่างกว้างๆ เพื่อมิให้สะท้อนใจกันมากเกินไปคือเราไม่มีเสรีภาพทางปัญญาที่จะเขียนอะไรได้มากนัก ความพยายามของนักเขียนไทยในอดีตจึงดูเหมือนจะหยุดอยู่เพียงนั้น ปัจจุบันเราเขียนได้เพียงการ์ตูนวัยรุ่น การ์ตูนสะท้อนสังคม การ์ตูนรักๆ สิ่งแวดล้อม การ์ตูนบุคคลสำคัญ วรรณคดี และการ์ตูนแนว แต่ไปไม่ถึงศาสนา การเมือง และความยุติธรรมของโครงสร้างสังคมอย่างแท้จริง

หากหนังสือเล่มนี้จะมีประโยชน์อยู่บ้าง คือความพยายามที่จะตอกย้ำอีกครั้งว่าการ์ตูนเป็นสื่อที่ทรงพลังและมีพลานุภาพมากกว่าที่คาดคิด ไม่ว่าจะนักเขียนจะตั้งใจเขียนหรือเล่าอะไร คุณภาพจะดีมาน้อยเพียงไร “สาร” ที่แฝงมาส่งผลกระทบต่อผู้อ่านเสมอไม่ว่าผู้อ่านนั้นจะเป็นใครหรืออายุเท่าไร ผลกระทบมีทั้งที่รู้ตัว (คือจิตสำนึก) หรือไม่รู้ตัว (คือจิตใต้สำนึก) อยู่ที่เรตั้งใจจะใช้การ์ตูนเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างไร หากคิดเพียงว่าการ์ตูนเป็นความบันเทิงราคาถูก การ์ตูนก็จะทำงานเพียงเท่านั้น คือแปรประวัติบุคคลสำคัญหรือวรรณคดีไทยสักเรื่องให้อ่านง่ายกว่าเดิม แต่ถ้าคิดจะให้ เป็นเครื่องมือสร้างประเทศ การ์ตูนก็คือเครื่องมือสร้างประเทศ

เป็นที่ทราบกันในแวดวงวิชาการว่าการ์ตูนเจ้าหนูปรมาณู (Astro-Boy) ของเท็ตซึกะ โอซามุ มีส่วนช่วยในการระบายนความคับข้องใจของคนญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีต่อการทำลายล้างด้วยระเบิดปรมาณู ช่วยระบายนความรู้สึกที่มีต่อกองทัพญี่ปุ่นช่วงสงครามโลกและ

ฐานทัพสหรัฐฯ ในญี่ปุ่นหลังสงครามโลก ช่วยตั้งคำถามถึงจริยธรรมของ
การใช้อำนาจ มีส่วนในการสร้างความฝันและแรงบันดาลใจรวมทั้งวิสัย
ทัศน์ให้แก่นักการเมืองและนักวิทยาศาสตร์ อีกทั้งเยาวชนรุ่นต่อไปที่จะ
ช่วยกันสร้างประเทศญี่ปุ่น

การ์ตูนไทยควรไปถึงจุดนั้น

นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์

4 ธันวาคม 2555

100 ปี การ์ตูนไทย
จากสยามคลาสสิกสู่ไทยโมเดิร์น

หนังสือภาพและการ์ตูนชุดอมตะ ขององค์การค้าของคุรุสภา เรื่องพระสมุท โดย**สวัสดิ์ จุฑะรพ** ราคาเล่มละ 15 บาท ยังเห็นมีวางขายตามแผงหนังสือทั่วไป เชื่อว่าคนรุ่นใหม่หลายคนอาจจะไม่รู้จัก อ่านแล้วก็อาจจะไม่เข้าใจทั้งหมด หากมิได้ทราบเรื่องราวโดยละเอียดมาก่อน ทั้งๆ ที่ลายเส้นและวิธีเล่าเรื่องของศิลปินการ์ตูนในอดีตท่านนี้ นับว่าหน้าตัวจับยาก

“บทละครพระสมุท” เป็นพระนิพนธ์ของกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคลในรัชกาลที่ 5 นับเป็นวังหน้าพระองค์ที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์และเป็นวังหน้าพระองค์สุดท้าย

พระนิพนธ์ของกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญนอกจากเรื่องพระสมุทแล้ว ยังมีนิราศเมื่อนครศรีธรรมราชคำฉันท์ อิเหนาคำฉันท์ ตอน “เข้าห้องจินตะหรา” บทเล่นหุ่นจีนเรื่องชวยงัก ตอน “กิมจินตตุตตีเมืองลูอันจิ๋วแตก เล็กเต็งเชือดคอตาย” และเรื่องเบ็ดเตล็ด ตอน “หลวงงเงินเจ้าชู้เกี่ยว

ผู้หญิง”

สำหรับ สวัสดิ์ จุฑะรพ เกิดเมื่อปี 2454 เป็นนักเขียนการ์ตูนยุคหนังสือพิมพ์สยามราชวัตร และเป็นผู้ริเริ่มเขียนภาพการ์ตูนเรื่องเมื่อปี 2475 ผลงานเรื่องแรกคือ “สังข์ทอง” มีผู้อ่านแพร่หลาย จึงเกิดการ์ตูนที่เขียนจากนิทานพื้นบ้านและวรรณคดีอีกหลายเรื่องตามมา เช่น ไกรทอง สังข์ศิลป์ชัย พระอภัยมณี อิเหนา นอกจากนี้ยังมีการ์ตูนชาดก เช่น ชูชก และที่แต่งขึ้นเอง เช่น เมืองแม่หม้าย แต่ที่จะไม่เอ่ยถึงไม่ได้ คือผลงานตัวการ์ตูน “ขุนหมื่น” ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับป๊อปปายและได้รับความนิยมอย่างสูงในสมัยนั้น

การ์ตูนพระสมุทเริ่มเรื่องดังนี้

“ภาพตลกเรื่องพระสมุทนี่ถอดจากบทละครว่า พระนิพนธ์ของกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ ซึ่งทรงพระนิพนธ์ให้เจ้าคุณจอมมารดาเอนเล่นละคร การเขียนเรื่องนี้ก็จะเขียนปนทำนองแบบละครบ้างลายๆ คล้ายดูละครว่าตลกเถิด”

จากนั้นเป็นพระอินทร์ถือไม้กอล์ฟเดินมา

“เฮ้อ! ตัวเราเป็นพระอินทร์ รู้สึกว่าสะบายก็สะบาย ลำบากใจก็ลำบาก วันนี้กำลังตีกอล์ฟเพลิน ซิ-ซิ เกิดสังหรณ์ใจเลยหมดสนุก ต้องเลิกเล่นกอล์ฟมาส่องกล้อง”

ว่าแล้วองค์อินทร์ก็ส่องกล้องลงไปข้างล่าง

“อ้อ! เจ้าพระสมุทมันมาร้องให้ร้องห่มจำพรจนถึงเมียงซึ่งพลัดพราวจากกันโนป่า หนอยทะเล้งมาร้องในสวนยักษ์ที่มีลูกสาวเสียด้วย สักสัสนักกวนแข่งจริงไฉนนี้ หยุตร้องที่เว้ย กูจะหาเมียให้ใหม่ พาหนีเร็วๆ นะโว้ย”

บทละครพระสมุท จากหนังสือพระบวรราชนิพนธ์เล่ม 2 กรมศิลปากรพิมพ์เผยแพร่เมื่อปี 2545 เริ่มต้นดังนี้

“เมื่อนั้น
ยัวยังอยู่ยังตำหนักจันทร์
สถิตเหนือแท่นสุวรรณบรรจง
วิบากกรรมจำร้างนิราศรัก

พระสมุทสุริยวงศ์รังสรรค์
ในนั้นทออุทยานขุนยักษ
คำนึงองค์มเหสีมีศักดิ์
เพราะอียักขินีกาลีไพร่”

กลับมาที่การต้อนรับพระอินทร์เปามนตรี “ป๊ว” ดลใจให้นางบุษมาลี ซึ่งเป็นธิดาของท้าวธรรมาจารย์ให้เสด็จประพาสสวน พระสมุทได้ยิมนางบุษมาลี ขับร้องไพเราะนัก

“คิดพลางย่างเยื้องยุรยาตร์ คั่นหาพรรณานาฏสาวสวรรค์ สอดสายซ้าย
ขวาตาเปนมัน เอ๊ะ! นั่นหรือไรตายโหง”

พระสมุทย่องเข้าไปลอบดูใกล้ๆ

“ด้อมมองย่องไปใกล้เทวี ทำตาหยีหรือเพ่งจนหลังโค้ง พระพิณจพิศ
ดูเกือบชั่วโหมง ตัวโง่งร้องฮ้อ! ละออนวล ให้ตายหน้าซี เกิดมาท้องพ้อท้อง
แม่เพ็งพบผู้หญิงสวยวันนี้”

ว่าแล้วพุ่งเข้าไปใส่

“พี่รักเจ้าเท่าเพียงภูผา ตายโหงตายห้าสบลได้ พี่เปนกระษัตราธิป
ไต่ย หมูเห็ดเปิดไก่อตองกลั้วเกรง” แล้วเข้าจับมือถือแขนทันที “อย่าร้อง”

“ว้าย! ผู้ชายมายืดขี้” นางบุษมาลีส่งเสียง

“เมื่อเอ๋ย เอ๋ย! เมื่อนั้น พระสมุทดูดีไกรใจผยอง ได้ฟังวาจาฉนวน
ละออง แหม่มท้องร้องว่าอนิจจา! พี่เกิดมาบาบาท่าฝ่าหอย ตั้งแต่ร้อยค้อม
ใหญ่ไม่ประสา นักเลงเหล่านักเลงผีนกีนขี้ยา พี่เคยแต่เป็นหัวหน้านักเลง
หญิง” ว่าแล้วพระสมุทก็พานางเหาะไป

ความตอนนี บทละครพระสมุท จากหนังสือพระบวรราชนิพนธ์
เล่ม 2 เขียนว่า

พระลักษมณ์

โดย อ.อ.อ.อ.อ.อ.

หนังสือภาพและการ์ตูนชุดอมตะ

องค์การค้ำของครุสภา

พระอินทร์ส่งกลองดูพระสมุทที่กำลังร้องไห้

“เมื่อนั้น
จะแกล้งแฉ่งความตามจริง
เป็นโอรสกาณฺฐราชขุนยักษ
นามสมุทสูตคกษัตริย์ชัตติยา

พระสมุทตอบคำคณาหญิง
เราก็ยิ่งยศควรกับบิดา
เจ้ากรุงจักรวาลนาถา
จะเชิญโถมวนิดาไปธานี”

กลับมาที่การ์ตูน นางก้านัลเห็นดังนั้นก็แฉ่งกลับวังไปทูลท้าวธรรณ-
จักรผู้บิดา

“เมื่อนั้น ท้าวธรรณจักรยักษธำมัญ ได้ฟังนางก้านัลขานไซ สองเนตรลุก
เปนไฟตะเกียงลาน สองมือทูปอกกระที่บเท้า ตบเท้าแล้วร้องเปนทาร์ซาน”

ท้าวธรรณจักรโกรธจัดลุกขึ้นยืนกางเกงหลุดลงไปกอง

“กูก็หนึ่งในพี่น้องเวจี เอ๊ย พี่นบพิพิ เลื่องเรื่องฤทธิ์ถึงชั้นฟ้า จะให้
ไอ้มนุชย์อุตจุมุก ห้ามกูสั่งมุลมูกอยาเลยหว่า แม้นกูมิได้ล้างซีพีชีวา กู
จะกลับร่างเปนหมาตลอดชาติ”

ความตอนทำวธรรณจักรพิโรธนี้ บทละครพระสมุท จากหนังสือพระ
บวรราชนิพนธ์เล่ม 2 เขียนไว้ดีเหลือเกิน อยากรัดมาให้อ่านกัน

“เมื่อนั้น
ได้ทราบเรื่องเคื่องชัตอัธยา
ยี่สิบเนตรแดงดังอัคนโรจน์
ยี่สิบหัตถ์ตบหัตถ์สนั่นกรรณ
ผาดแผลงสำแดงฤทธิ์รอน
เขี้ยววงอกออกข้างละพันวา
กรหนึ่งทรงจักรแกว่งกวัด
กรสามคุมคทาเพริศพราย
มือห้านั้นถือโตมร

ท้าวธรรณจักรยักษา
อสุรกริ้วโกรธดังเพลิงกัลป์
สิบโชนฐ์แมดเสียงสำเนียงสั้น
โจนจากอาสน์สุวรรณรจนา
กายกรเท่าเมรุภูผา
กระที่บพสุธาเพียงทำลาย
พระหัตถ์สองทรงจ้าวเจ็ดฉาย
หัตถ์สี่นิ้วสายเกาทันท์
พระกรหนักนั้นทรงแสงขรรค์

พระหัตถ์เจ็ดกมุจรีที่ประจัญ
หัตถ์เก้าถือดาบกวัดแกว่ง
ยี่สิบหัตถ์ครบเทพศาสตรา

กรแปดนั้นทรงตรีอันศักดิ์ดา
กรสิบทรงพระแสงศร่า
อสุราโลดโผนโจนทะยาน”

เขียนละเอียดเช่นนี้ด้วยคาดหวังว่าเยาวชนจะเห็นความแตกต่าง
ของงานศิลปะการ์ตูนกับอำนาจของวรรณคดี ปัจจุบันมีการ์ตูนไทยจำนวน
มากที่หยิบเอานิทานพื้นบ้านหรือวรรณคดีที่มีผู้อ่านหรือชมเชยไว้แล้วมาสร้าง
ให้เด็ก ๆ ดู ข้อดีคือชักชวนให้เด็ก ๆ เข้าถึงวรรณกรรม ข้อเสียคืออาจจะ
ทำให้เด็ก ๆ ละเลยที่จะเสพวรรณกรรมเหล่านี้ในรูปร้อยกรอง

เพราะเป็นไปได้ยากที่การ์ตูนช่อง การ์ตูนสองมิติหรือแอนิเมชัน
สามมิติที่สร้างจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์จะให้ภาพทำวรรณจักรพิโรธได้
แจ่มชัดในดวงจิตผู้เสพได้ดีเท่าคำกลอนที่คัดมาให้อ่านกัน

ยุคสมัยของคุณสวัสดิ์ผู้คนอ่านร้อยกรองเป็นเรื่องธรรมดา แต่ยุค
สมัยนี้สถานการณ์การอ่านร้อยกรองนั้นต่างกัน

กลับมาที่การ์ตูน ถัดจากนี้จึงเป็นเรื่องราวของพญายักษ์อีก
ตนหนึ่งนามว่า “ท้าวไวยการ” ผ่านมาพบพระสมุทและนางบุษมาลีนอน
หลับอยู่ด้วยกัน

“เอ! ไอ้จิกกโกลนี่ ถ้ามันมีฤทธิ์เป็นแน่ จึงได้มีเกือกแก้วขวานฟ้า
ต้องเอาไปซ่อนเสีย” ว่าแล้วก็หมายอุ้มนางบุษมาลีไป

“แล้วกลับมาจะอุ้มมารศรี อสุรีคิดขวยเป็นนักษนา เราเป็นยักษ์เชี่ยวชาญ
วิชาวิทยา ควรหรือลักพาด้วยอาคม ผิดวิสัยชายเชิงซู้ซู้ซู้ ฝูงเทพเจ้า
จะนิินทาตำราชม จำจะร้ายคล้ายเวทอาคม พื้นสมปฤดีแล้วรีบขั้วญ” ว่า
แล้วก็เขี้ยวงอกรำป้อ

“จวบกอดพลอดรักให้หลงรส ตามบทประเพณีเชิงชั้น จึงค่อยพา